

“ЗБІР ДАНИХ СТОСОВНО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖІНОК ТА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА:

В РАМКАХ ВИМОГ СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ”

Переклад з італійської

Досвід та роль Національного інституту статистики Італії в боротьбі з насильством щодо жінок

АВТОР:

Марія Джюзеппіна Мураторе

Анотація

Надзвичайно важливим явищем у боротьбі з насильством щодо жінок є наявність даних, проте цього недостатньо. Istat (Національний інститут статистики Італії) проводить опитування населення стосовно насильства щодо жінок та володіє даними про випадки вбивства жінок (зібрані Міністерством внутрішніх справ), однак лише цього недостатньо для запобігання та боротьби з насильством щодо жінок.

У цій статті я надаю відомості про дані, зібрані в Італії, аспекти їхньої дієвості та безрезультатності, потреби у новій стратегії запобігання та боротьби з насильством щодо жінок, внесок цільової робочої групи Італійського уряду (під керівництвом Istat) у збір статистичних даних, зроблену роботу та результати, яких досягнула ця цільова група.

1. Дослідження насильства щодо жінок в Італії

1.1 Цілі

Дослідження насильства щодо жінок, що проводиться Istat, має на меті виявлення та опис таких явищ:

- обсяг та ознаки насильства поза сім'єю і домашнього насильства, з огляду на кількість випадків, динаміку й особливості різних випадків насильства;
- період, за який відбувалось насильство, наприклад протягом життя чи за останні 12 місяців;

- характеристики жертв, їхня реакція на випадок насильства та фізичні, психологічні й економічні наслідки постраждалих від насильства;
- типологія осіб, які вчиняють насильницькі злочини, зокрема що стосується домашнього насильства;
- обсяг прихованого насильства та причини, чому поліцію не повідомляють про насильство;
- щоденні життєві випробування там, де трапляється насильство;
- як виникало насильство, історія відносин насильства в сім'ї;
- фактори ризику та захисту, як на індивідуальному, так і на соціальному рівні;
- соціальні наслідки насильства, прямо та опосередковано пов'язані з жертвою і зрештою з її дітьми, кривдниками, суспільством, що вимірюється на основі негативних наслідків, коли жертва не в змозі виконувати звичні щоденні дії, працювати, користуватися соціальними та медичними послугами, або на основі прямих наслідків насильства (витрати на медичні та психологічні послуги, матеріальні та судові витрати);
- насильство стосовно осіб, яким не виповнилося 16 років.

1.2 Дослідження насильства щодо жінок в Італії: труднощі й можливі рішення

Наше дослідження не пов'язане з легкою проблематикою. Навпаки, вивчення домашнього насильства передбачає впровадження спеціальних методологічних та процедурних інструментів, які беруть до уваги всі відповідні аспекти стосовно вимірюваних змінних, способів постановки питань, ефекту воронки, використання визначених термінів та спеціальної підготовки жінок-інтерв'юєрів. Спеціальні дослідження, присвячені насильству щодо жінок, розробляються таким чином, щоб жінкам було легше побудувати довірчі відносини з інтерв'юєрами, які проходять підготовку, щоб працювати з подібними випадками. Жінки страждають не від всіх форм насильства, наприклад, психологічне та економічне насильство визнається самими жінками; в цьому відношенні інструмент, який використовується для збору даних, має вирішувати цю проблему у всіх її аспектах.

Під час імплементації спеціального дослідження стосовно вимірювання «конфіденційних даних» застереження має принципово важливе значення у культурному контексті, який, навіть якщо й змінився протягом останніх років і перебуває у постійному розвитку, лишається, як і раніше, необ'єктивним стосовно гендерних ролей у контексті сім'ї та проблем домашнього насильства.

За останні десятиліття італійський контекст змінився, й він дуже відрізняється від англосаксонського. Багато табу більше не існує, але, в будь-якому випадку, говорити про насильство в сім'ї або про сексуальні стосунки, навіть у контексті насильства, не просто. Ось чому у декого виникають сумніви щодо доцільності дослідження та причин, щоб розпочати якісну фазу. Наша мета полягала у тому, щоб розробити анкету, підігнану під італійський контекст, щоб більше зрозуміти про доцільність дослідження (чи готові жінки й спільнота мати справу з питанням насильства?), відкритість жінок (чи готові жінки відповідати на питання?), готовність жінок до розкриття інформації (чи готові жінки відкритися й говорити про свій досвід насильства, якщо він є?).

Опитування громадян стосовно стану безпеки продемонструвало готовність та згоду жінок, проте відсутність високого відсотку насильства не може свідчити про існування деяких проблем.

Таким чином, щоб спланувати подібне спеціальне опитування, Istat ідентифікував потребу якісного етапу у дослідженнях, що склалися з організації фокус-груп з жінками, які зазнали насильства в сім'ї, інтерв'ю з ключовими фігурами та роботи у притулках. Якісні результати сприяли розробці кращих стратегій прямої взаємодії зі всіма проблемами, пов'язаними з процедурами та змістом опитування, які розглядаються комплексним дослідженням, пов'язаним з конфіденційними даними.

Перед підготовкою подібних опитувань потрібно вжити наступні принципово важливі заходи, викладені у відповідності із затвердженою Національним інститутом статистики Італії процедурою:

- 1) Виявлення та визначення явища
- 2) Створення корисних показників для вимірювання досліджуваного явища
- 3) Визначення генеральної сукупності та методики складання вибірки
- 4) Якісні дослідження для повного розуміння усіх можливих аспектів досліджуваної проблеми
- 5) Розробка запитальника
- 6) Пілотний етап дослідження для перевірки інструментів
- 7) Власне, саме дослідження

У зв'язку із цими аспектами, перший етап проекту стосовно імплементації опитування проводився з використанням якісних досліджень, як-то метод *фокус-груп* й інтерв'ю, що зачіпають особисті питання, з ключовими фахівцями.

Метою було досягнення кращої методики розгляду даної проблематики.

Фокус-групи організовувалися для жінок, які, відповідно до їхньої ролі або позиції, могли зробити істотний внесок у поглиблення розуміння проблеми насильства щодо жінок. Зокрема, ця вибірка складалася з: жінок, які стали жертвами насильства з боку своїх партнерів, працівників притулку для жінок, які зазнали насильства у сім'ї (ці фокус-групи організовувалися у різних частинах Італії), інтерв'юерів, які мають досвід проведення досліджень віктимізації, та жінок віком від 18 до 70 років, які не належать до жодної з попередніх груп.

До інтерв'ю з ключовими експертами залучалися фахівці, які займалися проблемою насильства протягом декількох років: з-поміж них був прокурор спеціального підрозділу по роботі саме з випадками насильства в суді, координатор притулку для жінок, постраждалих від насильства в сім'ї, два юристи зі спеціалізацією в галузі кримінального права та співробітник поліції.

Кожну фокус-групу організовували за участі принаймні одного психолога та записували на відео/аудіо. Потім записи розшифровували та ставили різні питання, відповідно до певної групи, з метою отримання інформації стосовно змісту запитальника та процедурних методів.

Стосовно змісту запитальника, увага була сконцентрована на таких моментах:

- ◇ Що таке домашнє насильство (особливо психологічне насильство);
- ◇ Різні прояви насильства (економічне, психологічне, фізичне, сексуальне насильство);
- ◇ Як жінки справляються з насильством і як його сприймають;
- ◇ Ранні передвісники домашнього насильства і цикл насильства;
- ◇ Підстави відповідальності;
- ◇ Фактори ризику;
- ◇ Наслідки насильства;
- ◇ Роль дітей та іншої мотивації щодо повідомлення або виходу із ситуації насильства;
- ◇ Забобони і стереотипи.

Що стосується процедурних методів, акцент було зроблено на наступному:

- ◇ Як досягти довіри жінок (для підготовки інтерв'юерів);
- ◇ Почуття, які виникають у жінок відносно опитування;
- ◇ Характеристики інтерв'юерів;
- ◇ Емоційний вплив на інтерв'юерів;
- ◇ Що саме запитувати і як;
- ◇ Формулювання і послідовність запитань;
- ◇ Як представити дослідження;
- ◇ Тривалість інтерв'ю.

1.3 Результати етапу планування запитальника: зміст і структура

Психологічне насильство

У групах, де проводилося обговорення, з'ясувалося, що дуже важливим є питання вимірювання психологічного насильства, яке розглядалося як модель різних видів поведінки (наприклад, образи, приниження, погрози, залякування), тому що воно, окрім того, що представляє собою окрему форму насильства, є ще й найважливішим передвісником подальшого (фізичного) насильства. Більшість форм психологічного насильства не очевидні, тому жінки рідко розпізнавали їх, й саме через те, що *психологічне насильство* не видиме з точки зору суспільства, жінкам важко говорити про нього і давати волю власним почуттям. Насправді, у культурному відношенні часто прийнято вважати, що жінка не має власних незалежних думок, що вона повинна робити те, що каже її чоловік; або що вона є або думає, що вона є такою, як каже її чоловік.

Для вимірювання таких видів насильства важливо поглянути на різні аспекти повсякденного життя, які могли б приховувати випадки насильства. Ми використовували, запитання, як-то: «Чи він критикує Вас за те, як Ви виглядаєте, як вдягаєтесь, наприклад, говорячи Вам, що Ви не дуже привабливі, потворні, недосконалі?» або «Чи він критикує Вас за те, як Ви виховуєте дитину, ведете домашні справи або готуєте, наприклад, говорячи Вам, що Ви погана мати, або що Ви некомпетентні?» або «Чи він вказує Вам, що носити, яку зачіску робити, як поводитися на публіці?»

Економічне насильство

Іноді в ході опитувань про насильство щодо жінок цей вид насильства не беруть до уваги, у той час як цей аспект має дуже важливе значення, оскільки жінки часто повністю залежать від своїх чоловіків або не мають доступу до грошей, навіть якщо вони працюють. Одним із способів дослідження цієї ділянки є постановка питань про можливість доступу до грошей та/ або про знання стосовно сімейних доходів; інший спосіб стосується використання грошей на рахунку партнера або на спільному рахунку (використання кредитної картки, чеків тощо).

Постановка питань та побудова запитальника

З'ясувалося, що питання, котрі вимірюють насильство, повинні включатися у запитальник поступово, від найзагальнішого до найконкретнішого. Формулювання мають бути чіткими й конкретними; питання повинні будуватися без використання жаргону та інших незрозумілих тверджень. Також важливо не використовувати слова «насильство», «знуцання» або «агресивна поведінка» – через свій негативний відтінок ці слова можуть спровокувати захисну реакцію та охолодити ставлення жінки, і, таким чином, жінка не розкриється.

Вибір методології, яку використовують й інші міжнародні дослідження, полягав в уникненні використання термінів «фізичне насильство» або «сексуальне насильство», надаючи перевагу конкретному опису дій та/або поведінки, щоб жінкам було легше розкривати свій досвід та виявити різні види насильства.

Під час опитування жінок, чи зазнавали вони насильства, стратегічне значення має широке використання деталей із наданням прикладів різних можливих ситуацій, місць та кривдників, для того, щоб допомогти жертвам пригадати події, які відбувалися давно, і таким чином, зменшити ймовірну недооцінку явищ. Така недооцінка може виникати через те, що іноді жінки не вважають себе жертвами й у них не розвинуте усвідомлення насильства, якого вони зазнавали, в той час як їм легше розпізнати окремі факти та епізоди, що насправді мали місце.

Різні види проаналізованих злочинів представлені разом з процедурою скрінінгу, яка допомагає зосередити увагу на видах насильства, а також на всіх можливих кривдниках.

Для правильного збору інформації про кількість випадків *фізичного та сексуального насильства*, яких зазнавали респонденти протягом досліджуваного періоду, ми використовували так звану *техніку скрінінгу*. Цей метод полягає у тому, що респондентці ставлять низку питань про типологію та кількість випадків жорстокої поведінки, від яких вона постраждала протягом певного періоду, одночасно не ставлячи питання про інші подробиці.

Ми вирішили, що необхідно поставити з різні скрінінгові запитання стосовно типу насильства за типом кривдника, а потім більше заглибитись у подробиці, запитуючи: «Коли це сталося?», «Скільки разів?». Перший скрінінг стосується епізодів насильства, вчинених незнайомцями, родичами або знайомими чоловіками, другий та третій стосуються насильства з боку нинішніх та/ або колишніх партнерів (якщо такі є).

Скрінінг випадків насильства з боку партнерів проводиться в контексті історії стосунків, щоб уникнути враження повторюваних питань, які викликають втому, нудьгу та відсутність співпраці.

Що стосується послідовності, питання про фізичне насильство ставляться поступово від найменш серйозних до найсерйозніших, в той час як питання, що стосуються насильства на сексуальному ґрунті, ставляться у зворотному порядку: спочатку ми запитуємо про найжорстокіші випадки. Причина такого вибору методології полягає у можливості обмеження дублювання випадків. Менш серйозні епізоди, про які ми запитуємо спочатку, часто включають більш серйозні.

Вставка: Приклади скрінінгу із запитальника

Дані про **фізичне насильство** збирали за допомогою набору питань, сформованого таким чином, щоб забезпечити зручність при постановці питань залежно від факту, хто саме вчинив насильство: нинішній партнер, колишній партнер чи сторонній чоловік:

- Чи хтось з чоловіків коли-небудь **ПОГРОЖУВАВ** скривдити вас фізично так, що Ви злякались
- Починаючи з 16 років, хтось з чоловіків коли-небудь **ЖБУРЛЯВ У ВАС ЩО-НЕБУДЬ АБО БИВ ВАС ЧИМ-НЕБУДЬ** так, що Ви поранились або злякались
- Чи хтось з чоловіків коли-небудь **ШТОВХАВ, ХАПАВ ВАС АБО ВИКРУЧУВАВ ВАМ РУКИ ЧИ ТЯГАВ ЗА ВОЛОССЯ** так, що Ви поранились або злякались
- Чи хтось з чоловіків коли-небудь **ДАВАВ ВАМ ЛЯПАСА, ШТУРХАВ ВАС, ЩИПАВ ЧИ БИВ КУЛАКОМ?**
- Чи хтось з чоловіків коли-небудь намагався умисно **ПРИДУШИТИ АБО ЗАДУШИТИ ВАС, ОБПЕКТИ АБО ОШПАРИТИ?**
- Чи хтось з чоловіків коли-небудь використовував або погрожували використати **НІЖ АБО ПІСТОЛЕТ** проти Вас?
- Чи хтось з чоловіків коли-небудь поведив себе фізично агресивно по відношенню до Вас у такий спосіб, який раніше не згадувався?

Дані про **сексуальне насильство** отримано за допомогою наступного набору питань:

- Чоловіки коли-небудь примушували Вас **ВСТУПИТИ З НИМИ У СЕКСУАЛЬНІ ВІДНОСИНИ** шляхом застосування погроз, фізичного утримання, нанесення шкоди іншим чином?

Якщо респондент відповідає «ні»:

- Чи хтось з чоловіків коли-небудь примушував Вас ВСТУПИТИ З НИМ У СЕКСУАЛЬНІ ВІДНОСИНИ іншим чином, наприклад, анальний секс, включаючи використання рук та інших предметів, або оральний секс, тобто використовуючи рот?
- Чи хтось з чоловіків коли-небудь намагався примусити Вас ВСТУПИТИ З НИМ У СЕКСУАЛЬНІ ВІДНОСИНИ шляхом застосування погроз, фізичного утримання, нанесення шкоди іншим чином?
- Чи хтось з чоловіків коли-небудь примушував або намагався примусити Вас до СЕКСУАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ З ІНШОЮ ЛЮДИНОЮ, включаючи примус до зайняття сексом за гроші або в обмін на товари?
- Чи хтось з чоловіків коли-небудь поведив себе сексуально агресивно по відношенню до Вас у такий спосіб, який раніше не згадувався?

Питання стосовно партнерів:

- Ви коли-небудь мали СТАТЕВІ ЗНОСИНИ з Вашим партнером, коли ВИ В ДІЙСНОСТІ ЦЬОГО НЕ ХОТІЛИ, але боялися його реакції?
- Ваш партнер коли-небудь примушував Вас до СЕКСУАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ, ЯКУ ВИ ВВАЖАЛИ ПРИНИЗЛИВОЮ

Питання стосовно інших чоловіків:

- Чи хтось з чоловіків коли-небудь ТОРКАВСЯ ВАС ІЗ СЕКСУАЛЬНИМИ НАМІРАМИ, коли Ви цього не хотіли таким чином, що ЗАВДАВАВ ВАМ СТРАЖДАНЬ?

Крім того, фокус-групи виявили, що інтерв'юер має поступово заглиблюватися у стосунки жінки: питання про побут, дозвілля, соціальні мережі та здоров'я ставлять перед питаннями про насильство – це дуже важливо для створення позитивного клімату та довіри між інтерв'юером і респондентом; у розділі про характеристики партнера питання про насильство з боку партнера ставлять після обговорення стосунків та вчинення психологічного насильства.

Що стосується подробиць насильства, ми вирішили більш детально зупинитися на останньому епізоді насильства, який стався з жінкою (тобто розглядалися питання про наслідки та витрати, пов'язані з насильством) і, що стосується домашнього насильства, ми вирішили також поставити запитання про історію насильства та переслідування.

Переслідування

Переслідування також є важливим аспектом, який часто не беруть до уваги. Багатьом жінкам погрожували або шантажували після розриву стосунків, й багато випадків насильства, в тому числі й дуже жорстоких, трапляється під час або після розриву. З цих причин ми додали деякі питання, як-то: «Ваш партнер або будь-який інший партнер коли-небудь переслідував Вас після або під час розриву стосунків, наприклад він ходив за Вами, погрожував Вам по телефону, шантажував Вас, надсилав Вам за власною ініціативою листи або подарунки, таким чином, що налякав Вас?». Ця тема є досить важливою, й у 2009 році,

після отримання результатів дослідження насильства щодо жінок, було ратифіковано новий закон про переслідування.

Історія насильства

Рішення ставити запитання лише про недавні епізоди насильства є не зовсім задовільним, навіть якщо зі статистичної точки зору це нормально. В дійсності, жінки, які страждали від насильства з боку своїх партнерів або колишніх партнерів протягом тривалого часу, відчували себе емоційно виснаженими, коли під час інтерв'ю їм пропонували говорити тільки про останній епізод – він міг бути менш серйозним або менш важливим. Крім того, жінки які багато років страждали від насильства, мали більше труднощів із пригадуванням подробиць останнього епізоду. Після цього було прийнято рішення більше заглибитись в історію насильства, виявити середовище, в якому відбувалося насильство. Саме тому, коли жінка розказує про повторювані епізоди насильства, від яких вона постраждала, ми ставимо деякі питання, щоб в'яснити тривалість та динаміку випадків насильства, його початок, фактори ескалації, випадки насильства під час вагітності, поведження, про яке жінка робила заяви, економічні витрати, фізичні й психологічні наслідки насильства, періоди розриву стосунків, а також випадки насильства, засвідчені дітьми.

Наслідки, тяжкість та соціальні витрати на насильство

Ще одна важлива тема стосується соціальних витрат на насильство. Окрім фізичних та психологічних наслідків, вбачається важливим приділити увагу соціальним та економічним витратам, які насильство несе для жінок. Ми розглядаємо допомогу у галузі охорони здоров'я, психологічну терапію, медичне лікування, пропущені робочі дні, проведені у лікарні дні, а також дні, коли жінки не в змозі вести повсякденну діяльність.

Інша інформація стосується того, що саме сталося, чи були залучені інші люди, яка реакція жертви, чи отримала жертва тілесні ушкодження і які саме, чи жертва відчула, що її життя перебуває в серйозній небезпеці, чи був кривдник п'яний або у стані наркотичного сп'яніння, чи використовував він зброю, чи були при цьому присутні інші люди, які не були безпосередньо залучені.

Зв'язок з поліцією та підвищення обізнаності стосовно насильства

Ці аспекти також важливі для розробки політики: чи повідомила жертва поліцію про випадок насильства або чому вона не зробила цього, подальші дії поліції, якщо після звернення до поліції пред'явлено обвинувачення та винесено вирок, то чи задоволена жертва діями поліції.

Поінформованість також має важливе значення. Ми запитуємо жінок, чи вважають вони насильство, якого вони зазнали, злочином, чимось неправильним, але не злочином, чи на їхню думку «просто щось сталося».

Характеристики осіб, які вчиняють насильство

Характеристики осіб, які вчиняють насильство, мають істотне значення для розкриття психологічного профілю. Різні ситуації можуть бути пов'язані з різними типами насильства. Саме з цієї причини ми задаємо питання про рік і місце народження, ситуацію у школі,

професійний статус і тип роботи, а також про споживання алкоголю, проблеми з поліцією, володіння вогнепальною зброєю, агресивну поведінку поза сім'єю.

1.4 Результати етапу планування запитальника: як знайти підхід до жінки

Беручи до уваги історії, представлені жінками, стає очевидно, що потрібно врахувати деякі аспекти для того, щоб жінки були в змозі говорити про насильство: усвідомлення того, що жінка зазнала насильства, гнів на партнера, чесність з інтерв'юером, відсутність (схильного до насильства) партнера під час інтерв'ю. Жінки сказали, що їм насправді легше розповідати про випадки насильства, коли інтерв'ю відбувається відразу після того, як «у неї сталася сварка» або «він вивів її з себе».

Також вкрай важливо запевнити жінку в анонімності та конфіденційності, знайти для неї найкращий час і дати їй можливість перевірити, хто ви і чому ви телефонуєте, зробивши дзвінок на безкоштовний номер.

Крім того, дуже важливо зробити потужний і ефективний вступ і мотивувати жінку до інтерв'ю, дати зрозуміти, що дослідження проводиться в інтересах всієї спільноти, і надати будь-яку можливу допомогу в реабілітації.

В Італії ми вирішили не називати безпосередньо тему опитування (насильство) через її специфіку. Деякі жінки можуть злякатися відчутти себе об'єктом критики і відмовитися від інтерв'ю. Ми вирішили, що більш ефективним буде поступове представлення теми насильства: на початку ми говоримо про «особисту безпеку», потім – про «безпеку жінок» і, нарешті, перед скрінінговими питаннями ми говоримо про «факти або досвід, які могли б відбуватися в житті жінки». У інших країнах, наприклад, у Канаді, дослідження представляють як опитування стосовно особистої безпеки. Крім того, на нашу думку, перед скрінінговими питаннями корисно буде сказати: «Я можу вам передзвонити пізніше або коли Вам буде зручно, якщо хтось перерве нас, або якщо б Ви хотіли продовжити в інший час».

Інтерв'юери

Одним з основних елементів даного дослідження є достовірність збору даних, що стосується реальних інтерв'юерів, а саме їхнього досвіду і мотивації. У зв'язку із цим важливо зосередити увагу на тому, щоб зменшити кількість жінок-інтерв'юерів, задіяних у дослідженні, але забезпечити, щоб вони були дипломованими, досвідченими, підготовленими, мали гарну мотивацію та проходили перевірку.

У зв'язку із цим, інтерв'юери, поруч з основними навичками, необхідними для проведення інтерв'ю, повинні пройти навчання по темі дослідження. Ставши експертами у сфері домашнього насильства, інтерв'юери зможуть допомогти респондентам почуватися невимушено і говорити про будь-яке насильство, від якого вони постраждали. Особлива увага повинна приділятися початковій підготовці і постійним перевіркам. Основна вимога до проведення цього дослідження може бути визначена як стосунки з опитуваною сім'єю, навички спілкування, навички управління емоціями, технічні знання стосовно інструментів, які використовуються. Найбільш ефективна модель навчання відображає потреби і цілі, яких необхідно досягнути у дослідженні, шляхом проведення шести днів теоретичного

навчання і двох днів технічного. Крім того, всі інтерв'юери будуть постійно проходити перевірки й контроль шляхом проведення *підсумкових обговорень* та групових дискусій.

1.5 Етап збору даних

Розробляючи нове дослідження у 2014 році, ми розглянули можливі зміни, які потрібно внести до нашого опитування. Дуже важливо приділити увагу соціальним змінам і покращенням. Основні відмінності стосуються жінок-іноземок та жінок з фізичними вадами.

Опитування проводилося по телефону за допомогою комп'ютерної системи телефонного опитування (CATI) італійських жінок і при особистому контакті, по CAPI, для основної групи жінок-іноземок. Вибірка складалася з 25 000 жінок віком від 16 до 70 років.

Оцінки насильства щодо жінок є репрезентативними стосовно іноземних жінок в цілому і стосовно громадянок Румунії, України, Албанії, Марокко, Молдови і Китаю, які проживають в Італії. У 2006 році у нас не було достовірних даних про мігрантів.

Також були зібрані дані про жінок з фізичними вадами.

Надзвичайно делікатне питання потребує особливої уваги на усіх етапах процесу.

Контроль якості проводився щодня протягом усіх 9 місяців дослідження. Жінки були готові до співпраці, у 52,7% інтерв'юерів жінки мали велике бажання співпрацювати, й у 32,4% інтерв'юерів респонденти були готові брати участь у дослідженні. Тільки 2,8% інтерв'юерів заявили про низький рівень співпраці з боку жінок протягом усього терміну проведення інтерв'ю. Частота переривання інтерв'ю складає 2,5%, а частка жінок, які відмовилися від інтерв'ю – 16,1%. Останній показник повністю узгоджується з показниками відмови в інших аналогічних дослідженнях, як, наприклад, відповідно до одного з досліджень безпеки громадян.

Інтерв'юери працювали за розкладом повний день, щоб надати жінкам можливість вибрати найкращий час для інтерв'ю. Багато уваги приділялося безпеці жінок, від першого до останнього контакту. Жінки мали можливість перервати дзвінок у будь-який момент, вони могли отримати дзвінок на мобільний телефон, а також перевірити справжність виклику та дослідження, зателефонувавши за безкоштовним номером, за на прохання отримати інформацію стосовно адреси та телефону найближчих притулків для жінок. Особлива увага приділялася відбору та навчанню інтерв'юерів. Навчання складалося з вступних уроків, вправ, рольових ігор (де учасники, імітуючи інтерв'юерів та респондентів, також імітують умови, подібні до фактичних умов кореспондентів). Інтерв'юери були забезпечені спеціальною психологічною допомогою і під час навчання, і на етапі збору даних.

До проведення інтерв'ю було залучено близько 120 інтерв'юерів з урахуванням часових проміжків для забезпечення якісного процесу роботи та уникнення психологічного стресу та пов'язаного з ним ризику «згоріти на роботі».

2. Варіанти моделювання даних про насильство щодо жінок

Підґрунтя насильства щодо жінок в Італії змінилося протягом останніх років: громадськість, засоби масової інформації та політичні діячі почали звертати увагу на насильство щодо жінок, що може бути дуже корисним для урегулювання проблеми насильства.

У цьому змаганні політична сторона вийшла на декілька кроків вперед. Італійський уряд визнав гендерне насильство важливим питанням гендерної рівності, яке потребує інвестицій. Вони розуміють важливість даних, координації, знань.

По-перше, відбулася ратифікація Стамбульської конвенції щодо викорінення та боротьби з насильством щодо жінок, по-друге, прийнято рішення створити цільову робочу групу, яка б свідомо розпочала вирішення цієї проблеми і розділила б відповідальність за різні аспекти цієї проблеми між мережевими агентствами, міністерствами, установами, експертами, НУО.

Цільова група була розділена на підгрупи. Однією з них була група, відповідальна за статистичні дані, які координувалися Istat.

Надалі, я коротко представлю виконану роботу та досягнуті результати групи зі збору даних.

Спочатку цільова робоча група провела інвентаризацію існуючих джерел даних про гендерне насильство, підкреслюючи їх плюси і мінуси для того, щоб зосередити увагу на потребах політики з метою боротьби та запобігання насильству щодо жінок.

2.1 Ось деякі результати: що політиці не потрібно

Досвід, отриманий від фрагментарних даних

Дані про заходи стосовно насильства щодо жінок фрагментарні; на регіональному рівні існує різний досвід. У деяких регіонах функціонують центри спостереження за насильством щодо жінок, з хорошим досвідом, проте вони ізольовані. Але такий окремо взятий досвід у випадку кожного окремого притулку чи центру надання послуг жінкам, що зазнали насильства, проводить власний збір статистичних даних, у деяких випадках дійсно передовий, у деяких – застарілий. Як правило, дані представляють собою лише короткий огляд, бо тільки деякі лікарні і служби охорони здоров'я збирають дані про насильство щодо жінок. Непоінформованість про важливість таких даних домінує, що означає: правильної ідентифікації проблеми не існує, наприклад, у статистиці правосуддя та поліції.

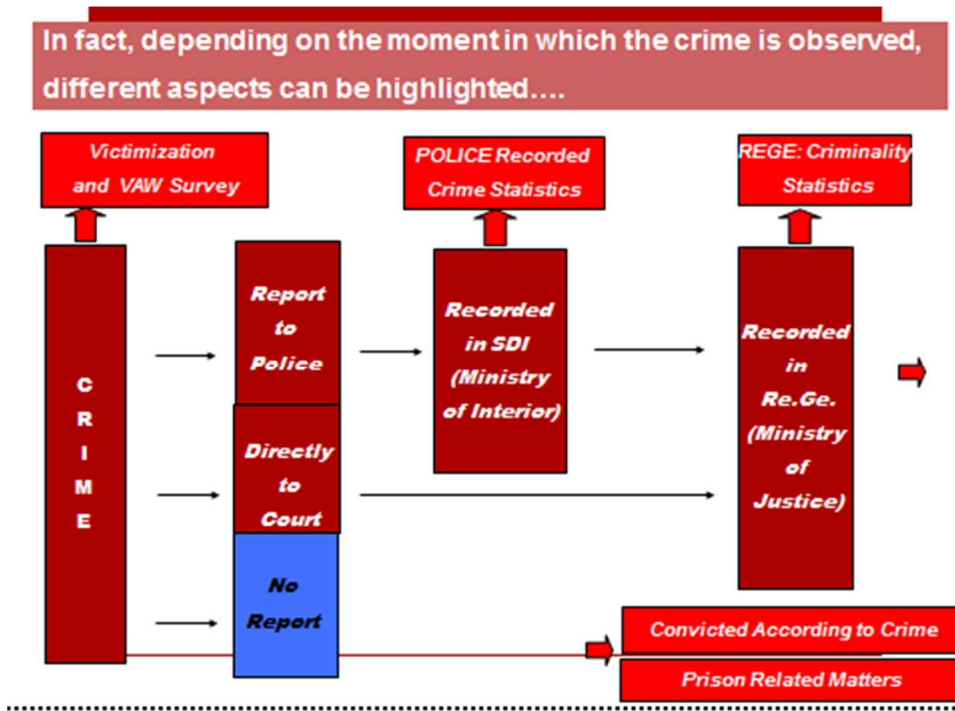
Співіснування досконалості та ігнорування даних

Огляд даних виявляє надмірну увагу до індивідуальної чутливості стосовно нашої теми, відсутність відстеження жертв, відсутність загального підґрунтя при зборі даних, немає доказів найважливіших даних, немає ніякої гарантії періодичності, точної методології і якісної інформації високих стандартів, та, попри все, відсутність координації між залученими суб'єктами. Кожен, в дійсності, рухається без напрямку.

Огляд адміністративних даних про насильство щодо жінок та гендерне насильство

Ця схема презентує, які саме дані збирає Istat із статистики поліції й правосуддя з-поміж адміністративних даних; дані відрізняються між собою враховуючи рівень розслідування та фазу – це звітна фаза або фаза у судовій системі. Однак, дані про гендерне насильство насправді ніхто не збирає, тому що в Італії не можливо розпізнати, чи вчинено злочин за гендерною ознакою, окрім вбивств. Існує не конкретна стаття в законі, а лише специфічний пункт тільки стосовно переслідування, прийнятий останнім часом. Ми можемо встановити тільки стать жертви (таблиця 1), але те, що нам потрібно, це стосунки між жертвою і кривдником – так само, як і у випадку вбивств (таблиця 2).

Схема 1

Таблиця 1. Насильницькі злочини на основі статі жертви

ЗЛОЧИНИ	Жінки-жертви у відсотках
Вбивства	30,1
Замахи на вбивство	21,2
Нанесення тілесних ушкоджень, побиття	48,1
Зґвалтування	40,6
Погрози	45,2
Переслідування	77,1
Сексуальне насильство	90,2

Таблиця 2. Вбивства на гендерній основі та на основі стосунків жертва-кривдник, 2002-2013 роки (дані за жителями)

СТОСУНКИ ЖЕРТВА- КРИВДНИК	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Дані на 100.000 ЧОЛОВІКІВ											
Партнер	0,04	0,06	0,09	0,07	0,04	0,05	0,07	0,05	0,04	0,03	0,02	0,02
Колишній партнер	-	-	0,00	0,00	-	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
Родичі	0,10	0,11	0,09	0,12	0,16	0,17	0,14	0,12	0,16	0,17	0,13	0,12
Інші знайомі	-	-	0,03	0,05	0,02	0,06	0,08	0,13	0,10	0,16	0,11	0,11
Незнайомі жертві	0,79	0,83	0,75	0,65	0,62	0,71	0,66	0,62	0,51	0,49	0,43	0,37
Невизначені	0,73	0,89	0,92	0,77	0,72	0,70	0,66	0,53	0,48	0,47	0,58	0,48
Загалом	1,65	1,89	1,88	1,67	1,56	1,70	1,63	1,46	1,29	1,33	1,28	1,11
	Дані на 100.000 ЖІНОК											
Партнер	0,24	0,27	0,23	0,17	0,30	0,21	0,19	0,24	0,15	0,23	0,19	0,19
Колишній партнер	-	-	0,01	0,01	0,00	0,01	0,03	0,04	0,06	0,04	0,06	0,05
Родичі	0,09	0,08	0,13	0,08	0,10	0,11	0,13	0,12	0,12	0,10	0,10	0,13
Інші знайомі	-	-	0,02	0,03	0,03	0,02	0,02	0,06	0,09	0,08	0,05	0,07
Незнайомі жертві	0,24	0,23	0,14	0,10	0,11	0,11	0,08	0,06	0,07	0,07	0,07	0,07
Невизначені	0,06	0,07	0,08	0,05	0,06	0,05	0,05	0,06	0,04	0,05	0,05	0,06
Загалом	0,64	0,65	0,63	0,44	0,60	0,50	0,49	0,56	0,52	0,55	0,52	0,58

Дані з бази даних вбивств – Міністерство внутрішніх справ

Навіть будучи ознайомленими з проблемами, працівники Istat за відсутності повноважень самостійно не могли змінити ситуацію. Нам необхідне визнання з боку установ, і лише уряд – Відділ з питань рівноправ'я – міг це зробити. Рішення не втратило своєї сили, навіть коли змінилась законодавча влада, цільова група продовжувала свою роботу.

2.2 Деякі результати: чого потребують політики

Новий підхід політики: увага до важливості даних

Відповідно до нового підходу, дані вважаються важливим засобом планування політики гендерної рівності, зокрема існує потреба у надійних даних для створення дієвих політик.

Отже, потреба полягає у регулярних даних, тобто їх слід періодично оновлювати з метою спостереження явища; у даних високої якості, тобто їх потрібно збирати згідно з чітко продуманою методикою у відповідності з конкретними джерелами; у стандартизованих даних з метою можливості їхнього порівняння між країнами та в часових проміжках; у даних, що «говорять», що означає наявність значимих даних, згожих для влучного опису явища, використання ключових змін та показників, що можуть добре відтворити явище; в узгоджених даних з метою мати зрозумілі та всеосяжні дані, які можуть використовуватися цільовою групою для ефективного подолання проблеми гендерного насильства.

Рішення уряду полягало у створенні цільової групи з оцінки явища насильства щодо жінок. Робоча група мала на меті визначити дані, які можна застосувати для розробки дієвих політик:

- для викорінення та боротьби з насильством щодо жінок;
- для захисту жертв;
- щоб допомогти жертвам уникнути насильства та впоратися з насильством, яке вони пережили;
- щоб допомогти у догляді та реінтеграції;

Говорячи більш конкретно, дані є важливим інструментом визначення обсягу насильства щодо жінок, розуміння причин, спостереження явища насильства щодо жінок, спостереження за захистом жертв.

Робота мережі

Istat управляв роботою групи та діяв у співпраці з усіма зацікавленими сторонами й установами: Міністерством внутрішніх справ, Міністерством юстиції, Міністерством охорони здоров'я, Міністерством оборони, Міністерством соціальної політики; НУО (притулки, 1522, служби з питань насильства щодо жінок); експертами з питань насильства щодо жінок, як-то вчені та юристи.

Ця робота була довготривалою та важкою і, передовсім, полягала у використанні однієї мови та єдиних цілей. Метою було почати дивитися ширше і вийти за рамки «маленького саду».

Кроки цільової групи

Кроками цільової групи були:

- визначення прогалин у даних;
- оцінка та розуміння прогалин за типом установ;
- внесок в розробку політик;
- внесок у розробку Національного плану боротьби з насильством, що є обов'язковим до виконання, та Плану дій боротьби з насильством щодо жінок, що фінансується державою.

Визначення прогалин

Цільова група проаналізувала реальну ситуацію з даними щодо жінок, які зазнали насильства, та системи захисту, звертаючи увагу на визначення прогалин, порівнюючи те, що є, з тим, чого немає в даних, шукаючи найкращі методики, повторюваність, досвід на території держави, репрезентативність теми.

Визначення рішень

Цільова група визначила найкращі дані, які можуть відобразити проблему:

- з огляду на можливі рішення для кожної установи (включаючи НУО) та їхню здійсненність
- затвердження заходів, спрямованих на боротьбу з насильством щодо жінок, для визначення стереотипів стосовно насильства щодо жінок та гендерних стереотипів; моніторинг явища насильства щодо жінок та системи захисту жертв; відслідковування та контроль всіх аспектів відправлення правосуддя.

Згодом запропоновані заходи стали частиною Плану дій боротьби з насильством щодо жінок, затвердженого урядом.

Таким чином, процедура включала прості технічні заходи, що стали політичним внеском, який має бути прийнятий та профінансований урядом.

Робота та пропозиції цільової групи були направлені на досягнення ефективності дій.

Пропозиція

Цільова група визначила необхідність створити **Інформаційну систему з питання насильства щодо жінок**, всеосяжний інструмент, який би періодично оновлювався, розроблений та керований Istat, при взаємодії з мережею *насильство щодо жінок*.

Передбачається, що ця система буде сховищем даних (мікро-, макро- та метаданих) й аналітичних звітів. Вона має базуватися на різних джерелах: опитування населення, адміністративні дані, дані НУО та притулків.

Дослідження явища насильства щодо жінок вважається одним з найголовніших джерел даних, з метою отримання високої якості даних про поширеність насильства, частотність, тяжкість, причини, фактори ризику, свідків насильства, динаміку насильства, наслідки та

витрати. **Дослідження явища насильства щодо жінок** потребує регулярної періодичності, щонайменше за чотири роки, щоб спостерігати за явищем і визначати можливі культурні та соціальні зміни.

Інший важливий аспект стосується знань про культуру країни, гендерні стереотипи та ставлення до насильства. Для того, щоб отримати цю інформацію, необхідно провести **Якісно-кількісне дослідження стереотипів щодо гендерного насильства**. Це дослідження має два різні об'єкти: громадяни та працівники соціальних і медичних служб. Оскільки ці дані повинні періодично оновлюватися, зацікавлені особи матимуть змогу протягом довгого часу стежити за думками, чутливістю та стереотипами стосовно насильства, щоб розробити дієву політику та відстежувати її реалізацію.

Це дослідження також направлене на вивчення випадків агресивної поведінки в суспільстві.

Інші важливі джерела даних представлені даними **жертв, що шукають допомоги у притулках**.

Збір даних щодо жертв, які звернулися до притулків, кризових центрів та служб боротьби з насильством щодо жінок (НУО), буде узгоджено, тобто він базуватиметься на тих самих змінних даних, отриманих від декількох притулків, регулярних та щонайменше щорічно оновлюваних.

Найкращим підходом є безперервний потік даних з метою спостереження за реальним подальшим зв'язком з жертвами, між притулками на території країни, між різними службами, службою надзвичайних ситуацій, лікарнею, поліцією та місцями виконання правосуддя.

Окрім того, на тій же основі будуть зібрані **дані із захищеного номера 1522 та дані пунктів швидкої допомоги лікарень, соціальних та медичних комунальних служб**.

До цього часу дані з пунктів швидкої допомоги та медичних і соціальних комунальних служб не були корисними, оскільки не давали змоги визначити, чи жінки були жертвами насильства на гендерній основі, чи ні.

Згідно з новою пропозицією, лікарні та пункти швидкої допомоги застосовуватимуть нові процедури з метою визначення такого роду жертв, запитуючи їх про стосунки жертва-кривдник.

Більше того, будуть зібрані **дані з поліцейської статистики та статистики відправлення правосуддя**. Однак і в цьому випадку неможливо визначити насильство на гендерній основі, оскільки нічого не відомо про стосунки жертва-кривдник. Найважливішим завданням цільової групи було надати запит до Міністерства юстиції та Міністерства внутрішніх справ з проханням зібрати цю надзвичайно важливо інформацію про стать жертв та кривдників, що є ключем до визначення насильства на гендерній основі та насильства щодо жінок. Дані збиратимуться щороку.

Також важливими є дані про кримінальне минуле, відслідковування судових процесів, подальший зв'язок з жертвами в у системі звітності та плануванні відправлення правосуддя.

На останок, надзвичайно важливим є те, що установа з визначеними повноваженнями координує роботу цільової групи, така як Національний інститут статистики, що гарантує оцінку якості даних. Довготривала взаємодія між Istat та Відділом з питань рівноправ'я справді була продуктивною.

Крім того, для досягнення хороших результатів необхідно співпрацювати пліч-о-пліч з усіма задіяними суб'єктами, ділитися спільними пропозиціями з НУО та установами, а найважливіше – дотримуватись спільних визначень.

Ці заходи вимагають важливих змін у наборах даних та базах даних, змін, які є затратними. Зважаючи на це, зміни потребують фінансування, а в Італії це відбудеться лише за умови, якщо вони стануть частиною Плану дій боротьби з насильством щодо жінок. Політична воля потребує фінансування та підтримки.

3. Висновок

По закінченню роботи цільової групи ми зможемо виокремити ключове завдання – розвиток та зміцнення глибоких відносин між користувачами даними та тими, хто їх створює. Урок, винесений з координування боротьби з насильством щодо жінок, - яскравий приклад хорошої практики у питанні гендерної рівності.

Важливо, щоб мережа працювала постійно, щоб розуміти проблеми, як виникають, знаходити способи вирішення, перенаправляти їх у політичне русло, отримувати фінансування, оскільки це єдиний шлях до успішного підходу до оцінки гендерної рівності.